

Kvarboende och etablering bland landsbygdens nya invandrare

Jan Amcoff

Retention and Establishment Among New Immigrants in Rural Areas

During recent decades, immigrants have settled in new (including rural) locations in many destination countries. In Sweden, a similar development has been encouraged by governmental authorities and generally welcomed by sparsely populated municipalities suffering from out-migration, ageing and depopulation. This study focuses on the local destinations of immigrants, the extent to which they stay at their initial destinations, and the individual attributes connected to staying. It is shown that a larger share of immigrants than previously ends up in rural destinations, although more in small towns than in the proper countryside. However, newly arrived immigrants have a high general propensity to move within the country, especially from rural destinations, where most move on within a year. Having a job and/or a family are attributes that counter the tendency to move on. The rural-oriented New Immigrant Destinations (NIDs) in Sweden differ from those in many other countries in the sense that they do not attract in-migrants through work opportunities, but through governmental policies to spread the immigrant population geographically. However, the objectives of these policies are threatened both as the immigrants move on and because there are reasons to believe that frequent moves may hinder integration achievements.

Introduktion

Under de första decennierna av 2000-talet ökade den årliga invandringen till Sverige, men efter rekordåret 2016 har den fallit tillbaka. Nu, i början av 2020-talet, invandrar ändå årligen fler än någonsin under 1900-talet. Invandrarnas bosättningsmönster tenderar, i högre grad än den övriga befolkningens, att vara

Jan Amcoff är verksam vid Kulturgeografiska institutionen, Uppsala universitet.
E-post: jan.amcoff@kultgeog.uu.se

koncentrerat till vissa delar av landet, och till vissa delar av städerna. Alltsedan början av 1970-talet har detta beskrivits som problematiskt, och genom åren har en lång rad politiska åtgärder satts in med syfte att bryta mönstret (Hertting & Urban 2020). I kölvattnet av närmast gångna decenniernas invandringsvåg kan man konstatera att staten på ett likartat vis har varit angelägen om att de nya invånarna ska fördelas till alla delar av landet. I formell bemärkelse kodifierar bosättningslagen (SFS 2016:38) ett geografiskt spritt bosättningsmönster bland invandrare med flykting-, eller flyktingrelaterade skäl, och lagen om etableringsinsatser (SFS 2010:197) ålägger mottagningskommunerna visst ansvar för etableringen i det svenska samhället under deras två första år. Även om bosättningslagen måhända främst kan ses som tillkommen av nödvändighet (för att kunna hantera omfattningen av invandringen när den var som störst, vid mitten av 2010-talet), överensstämmer den väl med förhoppningar om att bosättning på mindre orter ska underlätta integrationen.

Ungefär samtidigt med denna *flyktinginvandring* har också en *livsstils-migration* från den europeiska kontinenten till svenska landsbygdsdestinationer noterats. Tillsammans väckte de två flyttströmmarna också förhoppningar om att den svenska landsbygdens långvariga avfolkningstrend skulle kunna brytas, eller åtminstone bromsas. Samtidigt som vissa kommuner motvilligt accepterade de nya lagarna, var entusiasmen över att få nya invånare stor i många kommuner med befolkningsminskning. Studier har dokumenterat förhoppningar om att inflyttningen i sin tur ska bidra till både kompetensför-sörjning och ett befolkningsunderlag stort nog för att bibehålla hotad service (Hudson & Sandberg 2021; Hudson m.fl. 2022). Fast alla som har invandrat har visat prov på förmåga att flytta till ett nytt land. Uppenbarligen är de därmed också fullt kapabla att flytta vidare inom Sverige (eller till ett tredje land). Huruvida de blir kvar på de destinationer i Sverige som de har anvisats, eller flyttar vidare, är alltså en fråga som fordrar ett empiriskt baserat svar.

Syftet med denna uppsats är att kartlägga *flyttbenägenheten* bland de två grupperna av invandrare som utmärkt sig under 2000-talet, och *var de till sist hamnar*, med landsbygden i särskilt fokus. Frågan om flyttbenägenhet är av vikt för förutsättningarna att åstadkomma etablering och integration i samhället och frågan om slutdestination i skenet av de förhoppningar som har uttryckts om ett trendbrott i landsbygdens avfolkning. Mer precist undersöks i vilken utsträckning landsbygdens nya invandrare blir kvar på sina initiala destinationer i Sverige, hur omfattande deras vidareflyttning är, vilka nettoeffekter deras totala omflyttning har på olika slags platser, och vad som kännetecknar dem som blir kvar på sina etableringsorter. Detta syfte förutsätter förstås också en orientering om utgångspunkten, i vilken utsträckning invandrarna hamnar på landsbygden eller andra typer av platser när de folkbokförs i Sverige. Primärt avser geografien här olika *typer* av platser snarare än enskilda orter eller områden. För att lösa uppgiften krävs också ett lämpligt sätt att operationalisera

(vidare)flyttning med utgångspunkt i förhoppningarna om en befolkningsinjektion i avfolkningsbygder, och i var kommunernas etableringsansträngningar äger rum.

Som redan har antytts är det huvudsakliga datamaterial som har använts för studien longitudinellt på individnivå, så att invandrarernas flyttningar kan följas över tid, och geografiskt så detaljerat att det kan aggregeras till valfria rumsliga enheter. Flyttarna kan också fördelas i grupper baserat på ett antal demografiska och socioekonomiska attribut. En nackdel är att det inte sträcker sig längre fram i tiden än till år 2017. Det kan förvisso inte uteslutas att invandrarernas flyttmönster sedan dess har förändrats i en sådan utsträckning att min studies resultat inte längre är relevanta, men det finns å andra sidan inte några uppenbara skäl att tro det.

Härnäst följer en litteraturöversikt och därefter ett avsnitt som redogör för datamaterialet och hur det har bearbetats för att passa studiens syften. I påföljande tre empiriskt orienterade avsnitt redogör jag för hur invandringen i början av 2000-talet fördelades efter olika svenska destinationstyper, hur stor andel av invandrarna som blir kvar i den trakt de först hamnar i och vilka attribut som bidrar till kvarboende respektive vidareflyttning. Uppsatsen avslutas med en sammanfattande diskussion.

Litteraturöversikt

På arbetskraftsinvandringens tid, under decennierna efter andra världskriget, var invandrarbefolkningens flyttmönster tydligt kopplade till arbetsmarknad och försörjningsmöjligheter (t.ex. Vedder m.fl. 1972, 1976; Ekberg 1976). Under 1970-talets gång ersattes arbetskraftsmigrationen av en flyktingrelaterad invandring, och under 1980-talet introducerades Hela Sverige-strategin för att hantera den nya situationen. Den innebar att asylsökande fördelades på många fler kommuner än tidigare med avsikt att de där skulle introduceras i det svenska samhället. Borgegård med flera (1996) noterar vid denna tid en geografisk dekoncentration av invandrarbefolkningen, men menar att det främst var ett utslag av att invandrarna hade blivit fler. Det visade det sig nämligen att invandrarna sällan stannade i de mindre kommunerna i någon större utsträckning. Enligt Utredningen om flyktingmottagande och integration (SOU 2003:75) flyttade många vidare redan under introduktionsperioden. De flyktingar som anlät när strategin tillämpades (1985–1994), och som bodde kvar i Sverige år 2001, var då var överrepresenterade i storstadslänens befolkningar, spridningsträvandena till trots (jfr Andersson 2003).

Redan vid denna tid studerades också hur integrationen fungerade i både mindre och större kommuner. Borevi och Myrberg (2010) presenterar politikens övergripande utveckling. I mer detaljerade studier uppmärksammas organisatoriska brister, samt frivilligorganisationers och civilsamhällets roller

(t.ex. Similä 1992), men mycket fokus låg på arbetsmarknadssituationen i de nya mottagarkommunerna. Flera studier har pekat på menliga följder för de berördas inkomster och karriärer (Edin m.fl. 2004; Haberfeld m.fl. 2019). Rauhut och Johansson (2010) menar att arbetsmarknaden har varit oviktig som förklaring till invandras flyttningar sedan mitten av 1970-talet, men flertalet studier vill snarare lägga till kompletterande faktorer än att avfärda försörjningsmöjligheterna, till exempel att också diasporan attraherar (Rephann & Vencatasawmy 2000; Åslund 2000, 2005; Haberfeld m.fl. 2019).

I litteraturen är det mindre tydligt hur den geografiska spridningen av invandringen på 2010-talet ska tolkas. Å ena sidan finns svenska studier som har anknutit den till det amerikanska begreppet "new immigrant destinations" (NID) som har använts sedan åtminstone 2000-talets inledning, för att uppmärksamma invandringens förändrade geografi. Å andra sidan finns studier som uttryckt skepsis till att invandringen är av det slag som har noterats i USA:s NID. Gemensamt för NID, i begreppets ursprungliga bemärkelse, är de försörjningsmöjligheter som erbjuds där (om än till låga löner). Vissa nya invandringsdestinationer utgjordes av stora städer som Atlanta (Wang & Pandit 2003), men också mindre urbaniserade områden var berörda (t.ex. Vásquez m.fl. 2008). I de senare fallen finns exempel på både re-vitaliserade avfolkningsbygder och platser som har drabbats av problem till följd av bristande kulturell och ekonomisk beredskap (Kandel & Cromartie 2004). I Europa har exempelvis migration till medelhavsländernas jordbruksområden (Kalantaryan m.fl. 2021) och Norges perifert lokaliserade fiskeindustri och besöksnäring (Rye & Slettebak 2020) uppmärksammats.

Hedberg med flera (2012) beskriver den landsbygdsdestinerade invandringen till Sverige under 2000-talet som en "demographic refill" och fokuserar på hur invandrentreprenörer förbinder landsbygden med den globala nivån, men Carson och Carson (2018) menar att de inte är riktigt integrerade i sin nya miljö. En rad studier kommer fram till att integrationsprocessen i fler bemärkelser än så inte fungerar så väl som den borde, och söker förklaringar i hur mottagandet är organiserat och de (ensidiga) förväntningar som är förknippat med det (t.ex. Arora-Jonsson 2017; Arora-Jonsson & Larsson 2021; Benerdal 2021; Carlbaum 2022; Søholt m.fl. 2018). Rosvall med flera (2022) argumenterar explicit för att policyer inom området är bristfälligt anpassade till landsbygdens förutsättningar. Å andra sidan rapporterar till exempel Cvetkovic (2009) om en – på det stora hela – välfungerande process.

Flera primärt kvantitativt orienterade studier har också kommit fram till att landsbygdens immigranter – i motsats till under Hela Sverige-strategin – numera ofta bor kvar på den plats de först hamnar (inklusive rurala destinationer). Myndigheternas strävan att sprida dessa människor över hela landet har i så fall lyckats (oavsett hur det har gått till) och invandringen har fått stor betydelse för landsbygdens befolkningsutveckling (Vogiazides & Mondani 2020;

Haandrikman m.fl. 2023). Andra forskare, också de med hänvisning till empiriska resultat, har avfärdat tecknen på en landsbygdsrenässans (t.ex. Haberfeld m.fl. 2019; Hedlund m.fl. 2017). I frågan om vilka av invandrarnas individattribut som tydligast förknippas med kvarboende råder mindre oenighet. Att vara i 20-årsåldern, ensamstående och högutbildad ökar flyttbenägenheten, något som för övrigt känns igen från studier av flyttbenägenhet generellt.

Data och databearbetning

Vid årsskiftet 2012–2013 hade Sverige 9,6 miljoner invånare. Enligt folkbokföringen gjorde de i genomsnitt 0,12–0,13 flyttningar per invånare och år. Invandrare har, som framgår av tabell 1, högre flyttbenägenheter under sina första år i Sverige. Det gäller alla grupper (inklusive ”återinvandrade” svenskfödda), men i synnerhet de som är födda i typiska flyktingländer. Under de år som följde efter 2013 ökade såväl invandringen av människor födda i de fem länder som hade störst andelar flyktingrelaterade grunder för sin bosättning, som deras flyttbenägenhet efter ankomsten till Sverige. År 2016 gjorde till exempel 52 000 nyinvandrade, med härkomst från dessa ”flyktingländer”, 0,92 flyttningar per person.

Innan några slutsatser kan dras om var de nya invandrarna till sist permanentar sina boenden (om de nu gör det) behöver ytterligare några saker klaras ut. För det första kan benägenheten att vidareflytta skilja sig mellan olika slags orter, och här riktas intresset primärt mot mindre och rurala destinationer. För det andra är all flyttning till en del cirkulär, det vill säga den består av flyttrörelser fram och tillbaka mellan två platser. I många fall blir nettoeffekten

Tabell 1. Flyttbenägenhet 2013–2017 bland invandrare anlända 2012 fördelade på födelselandtyp

	Antal inv 2012	Antal flyttar per invånare				
		2013	2014	2015	2016	2017
Anlända år 2012 (Födelselandtyp i kursiv)						
<i>Sverige</i>	12 099	0,37	0,31	0,26	0,24	0,23
<i>Norden</i>	5 507	0,31	0,22	0,18	0,13	0,12
<i>EU (utom Norden)</i>	19 017	0,39	0,30	0,24	0,19	0,16
<i>Flyktingländer*</i>	15 133	0,71	0,49	0,38	0,34	0,32
<i>Giftermålsländer†</i>	3 242	0,29	0,26	0,24	0,22	0,20
<i>Övriga länder</i>	25 899	0,44	0,35	0,31	0,27	0,24
Alla Sveriges invånare	9 600 000	0,12	0,12	0,12	0,12	0,13

* Afghanistan, Eritrea, Irak, Somalia, Syrien. † Filippinerna, Gambia, Thailand, Tunisien, Uganda

Källa: Databasen PLACE, Uppsala universitet

noll, eftersom flyttsekvensen slutar på samma plats som den började. De fallen är fortfarande intressanta i så måtto att de rimligen försvårar integrationen, men påverkar däremot inte platsens slutgiltiga befolkningsutveckling. För det tredje finns det, givet denna studies syfte, skäl att helt bortse ifrån de flyttningar som saknar betydelse för både integrationsansträngningarna och landsbygdens befolkningsutveckling.

I dessa båda perspektiv spelar det ju ingen roll om någon till exempel byter lägenhet i samma trappuppgång eller flyttar tvärs över gatan, trots att det sätter spår i folkbokföringen. De kortaste flyttarna är alltså ovidkommande för denna studies syfte, och skulle rentav kunna förvränga resultaten. Däremot spelar det roll om invandrarna flyttar så långt att de måste byta integrationsaktiviteter och/eller jobb. I så fall störs integrationsprocessen och en annan bygd än den ursprungliga kan tillgodoräkna sig den demografiska påfyllnad (och allt som följer med den) som bosättningen innebär. Operationaliseringen av "att flytta" bör alltså bortse ifrån det som brukar kallas kortväga flytt, och bara beakta den långväga, en begreppslig åtskillnad som framgår tydligare av motsvarande engelskspråkiga termer: *residential mobility* och *migration*.

Fenomen som har en kontinuerlig geografisk utbredning är besvärliga att studera eftersom de måste aggregeras för att bli undersökningsbara, med följd att avgränsningen av de geografiska aggregaten (dvs. områdena) kommer att påverka resultaten. Med andra ord råkar man oavsiktligt ut för samma effekt som ibland används för att manipulera valresultat i länder med majoritetsvalsystem (s.k. gerrymandering). Inom geografi är den generiska formen av detta fenomen känt som MAUP, "the modifiable areal unit problem" (Openshaw 1984). Dess primära uttryck i flyttstudier består i just operationaliseringen av *att flytta*.

Statistiska centralbyrån (SCB) beräknar exempelvis antalet inrikes flyttningar i Sverige till ungefär 1,5 miljoner per år (baserat på anmälningar till folkbokföringen). Många studier aggregerar dem slentrianmässigt till kommunnivå, men endast 600 000 av flyttningarna korsar en kommungräns, och på länsnivå återstår bara 300 000. Men hur många av flyttrörelserna som beaktas är inte bara en fråga om skalnivå, utan också om hur gränserna mellan de geografiska enheterna är dragna. Utifrån Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) gruppering av kommunerna i *nio* typer, förefaller flyttningen mer omfattande (450 000) än om man utgår från de *21* länen. Hur en flyttstudies geografiska aggregat bestäms har förstås inte bara betydelse för dess resultat avseende flyttningens numerär, utan det påverkar potentiellt också dess övriga attribut. För att en sådan studie ska generera meningsfulla resultat måste den geografiska indelning som används svara mot dess syfte. I föreliggande studie behöver alltså indelningen fånga de långväga flyttningarna, men inte de kortväga. När också åtskillnaden mellan stad och land ska beaktas tillkommer kriteriet att de geografiska enheterna på denna grund ska kunna klassificeras

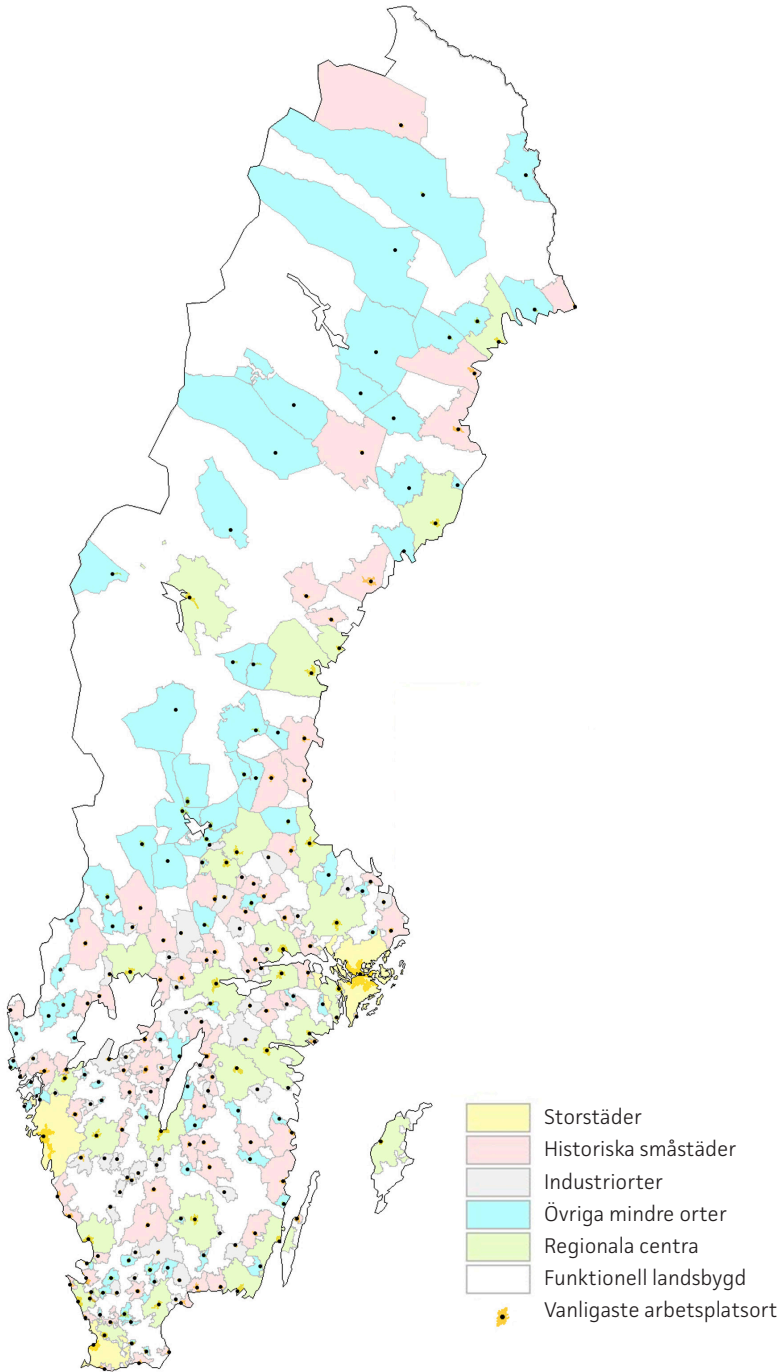
på ett sätt som är rimligt givet studiens syfte (se t.ex. Glesbygdverket 2008 för en översikt över svenska bestämmingar av stad och land).

Bortsett från Vedder med flera (1976) – som utgår från församlingsindelningen – baseras alla 1900-talsstudier på kommun- och/eller länsindelningen. Senare studier använder LA-indelningen (Rephann & Vencatasawmy 2000; SCB 2016; Habersfeld m.fl. 2019; Vogiazides & Mondani 2020) eller kommungrupper (Khaef & Haandrikman 2024; Haandrikman m.fl. 2023). Med tillgängliggörandet av mer detaljerade data har studier också baserats på geografiska aggregat oberoende av den administrativa indelningen (Hedberg & Haandrikman 2014; Hedlund m.fl. 2017).

Även om åtskillnaden av lång- och kortväga flytt definitionsmässigt utgår ifrån en tydlig idé återstår att operationalisera den. Gränsen för långväga flyttning går alltså när avståndet är så långt att flyttarna typiskt byter ut hela vardagslivet. Som en indikator på hur långt man kan göra det används här arbetspendling, en aktivitet för vilken goda data finns tillgängliga. Många som bor i mindre orter eller på landsbygden pendlar in till någon näraliggande tätort för arbete, service, eller andra typer av aktiviteter.

Att mäta pendling kräver emellertid att data aggregeras till några lämpliga geografiska enheter. Numera konstruerar man, för sådana ändamål, ibland individuella omland utifrån ett stipulerat antal grannar (se t.ex. Östh m.fl. 2014). På så vis kan man försäkra sig om att områdena har tillräckligt många invånare för att bestämma pendlingen, och att alla områden har lika många invånare. Priset för detta är emellertid ett implicit antagande om att geografin endast består av grannar på olika avstånd, något som framstår som särskilt tveksamt i ett landsbygdssammanhang. För att också beakta hur till exempel vägar sammanbinder bygder längs vissa stråk och hur till exempel sjöar, berg eller mänskligt dragna gränser, isolerar dem in andra väderstreck, utgår vi här i stället ifrån Sveriges distriktsindelning när pendlingen ska mätas. Distriktsindelningen motsvarar den församlingsindelning som rådde när kyrkan skildes från staten år 2000, det vill säga de områden vars invånare historiskt sett förväntades ses i samma kyrka om söndagarna och som ända in i modern tid utgör grund för till exempel hembygdsrörelsens och föreningslivets rumsliga organisation på landsbygden (Herlitz 1999). De kan alltså antas svara väl mot såväl invånarnas geografiska identiteter som kommunikationsleder och vardagliga geografiska utbyten av olika slag.

I varje distrikt har dess förvärvsarbetande invånares vanligaste arbetsplatsort år 2017 undersökts. I de fall den vanligaste arbetsplatsorten är en tätort med minst 2 000 invånare har distriktet fått ingå i dess funktionella region som här kommer att benämnas *VApO-region* (vanligaste arbetsplatsorts-region). Distrikt vars vanligaste arbetsplats är landsbygden (inklusive tätorter med färre än 2 000 invånare) stipuleras sakna funktionell tillhörighet till en arbetsplatsort. På så vis öppnas ett sätt att se på stad och land. Eftersom VApO-regionerna

Figur 1. VApO-regioner; vanligaste arbetsplatsort bland förväruarbetande i Sveriges distrikt år 2017

har klassificerats utifrån den typ av tätort de centreras kring, kan den som vill lägga till fler ortstyper till sin förståelse av vad som utgör landsbygd. Närmast till hands ligger i så fall nog de två semi-urbana ortstyper som stipulerats här, *industriorter* och *övriga mindre orter*. Klassificeringen avser att fånga orternas funktioner och platskänsla i en bredare bemärkelse än att bara utgå ifrån deras befolkningsstorlek. (I en storstadsnära ort med några tusen invånare finns inte nödvändigtvis ens en livsmedelsbutik, medan en ort av motsvarande storlek i glesbygden kan utgöra kommunens centralort och inhysa ett brett utbud av service.) Eftersom orternas historier sätter sin prägel på både deras stadsbilder och funktioner, har också dessa beaktats i klassificeringen. Mindre tätorter med ett industriellt arv har avgränsats i enlighet med Enequists (1957) klassiska ortsstudie. Resterande mindre orter utgör gruppen "övriga". Därtill utgör de tre *storstäderna* en grupp, *regionala centra* (residensstäder och tätorter med fler än 40 000 invånare) en andra grupp, och *historiska småstäder* (andra tätorter som vid avskaffandet av stadsrättigheter år 1971 uppbar sådana) en tredje.

Figur 1 illustrerar de 237 arbetsplatsorterna, deras funktionella omland (VApO-regioner), samt de delar av Sverige som faller utanför (här benämnt "funktionell landsbygd"). Större arbetsplatsorter tenderar att ha större omland. Det är helt enkelt ett uttryck för befolkningens rutinmässiga rörelsemönster. Medan inpendlingen till Stockholm och Göteborg typiskt sträcker sig 3–4 mil ut, omfattar den bara några kilometer runt exempelvis Sävsjö. Däremot är den varierande storleken hos de distrikt som indelningen utgår ifrån problematisk. Särskilt i norr är distrikten sannolikt för stora för att spegla invånarnas samhörighet och varjedagliga utbyte. Å andra sidan består de där i realiteten, till stora delar, av obebodda områden.

På en mer detaljerad geografisk nivå, inom varje VApO-region, och varje distrikt på den funktionella landsbygden, åtskiljer vi också några olika typer av direkta boendemiljöer. Varje enskilt område i kartan inrymmer både en uppsättning urbana stadsdelar/områden av olika slag, några omkringliggande mindre orter/byar, och glest befolkade områden som domineras av spridd bebyggelse, jordbruksmark och skog. Därmed finns ytterligare ett alternativt sätt (på en annan geografisk upplösningsnivå) att förstå begreppet landsbygd. Utifrån denna studie ligger det alltså i betraktarens öga att avgöra vad som är landsbygd (respektive stad), även om den geografiska indelning som har presenterats förstås sätter ramarna.

En annan principiell fråga att ta ställning till rör operationaliseringen av flyktinginvandrare. Två huvudmetoder står till buds. Givet en tillförlitlig och konstant operationalisering vore variabeln "grund för bosättning" idealisk, men den bygger på Migrationsverkets beslut. Eftersom varje individ kan ha flera beslut och rutinerna för hanteringen förändras över tid, förändras också SCB:s härledning av variabeln över tid (SCB 2011). Vid en genomgång av migrationsstatistik konstaterade SCB senare att Migrationsverkets databas "inte är skapad

i syfte att utgöra ett statistikunderlag, vilket medför att objekt och variabler kan ändra värden, försvinna eller komma till i efterhand, från en dag till en annan” (SCB 2014: 23). Under en period var läget så oklart att SCB helt drog tillbaka den redan publicerade statistiken. För att undgå att drabbas av eventuella justeringar av variabelns operationalisering har istället fem födelseländer fått indikera flyktingrelaterade invandrare i föreliggande studie. Länderna är de fem som hade störst andel med flyktingrelaterade grunder för bosättning (konventionsflyktingar, skyddsbehövande, synnerligen ömmande omständigheter, övriga tillstånd flyktingar, anhöriga till flyktingar) 2008–2017. Tillsammans svarade de för 79 procent av all flyktingrelaterad grund för bosättning under denna period. Det är en trubbigare indikator, men är i alla fall konstant över tid. Eftersom den hänför sig till födelseländer är den också konstruerad på samma vis som det andra härkomstattributet av särskilt intresse här, invandrade från EU-länder.

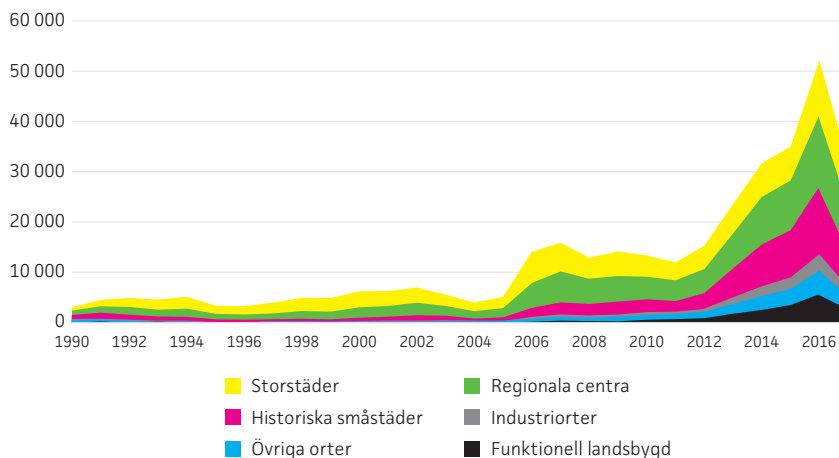
Av tabell 1 framgick att invandrare, jämfört med befolkningen i stort, har en förhöjd benägenhet att flytta under sina första år i Sverige. Till andra indi-vidattribut som är kända för att påverka flyttbenägenheten på olika sätt hör ålder, kön, familjesituation, utbildningsnivå och försörjningsläge. Därför har betydelsen av dessa attribut, för om en inflyttare stannar kvar på en destination, undersökts med hjälp av regressionsanalys. Eftersom den beroende variabeln är binär (antar antingen värdet ”flytta” eller värdet ”stanna”) används logistisk regression som metod. Sex modeller redovisas, en för varje typ av VApO-region.

Invandringens utveckling och destinationer i Sverige

Under ett typiskt år på 1970-, 80- eller 90-talet invandrade 30–40 000 människor till Sverige. I kölvattnet av omvärldshändelser under 00-talet har i synnerhet invandringen från EU-länder och flyktingländer ökat. Efter en topp på 163 000 invandrare år 2016 har antalet nu fallit tillbaka till ungefär 100 000 per år. I klartext sammanfaller skutten med EU:s utvidgning vid mitten av 00-talet samt oroligheter och krigstillstånd på Afrikas horn, i Mellanöstern och i Afghanistan.

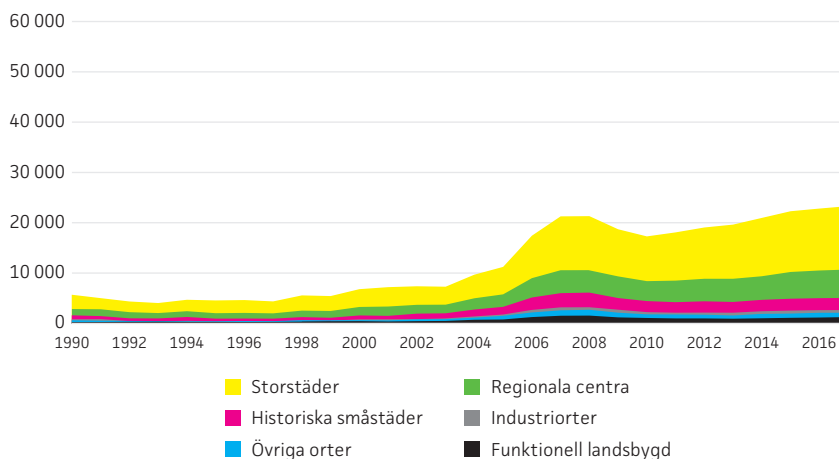
Därför fokuserar vi här på EU-länder (utom Norden) och flyktingländer. År 2000 svarade dessa härkomstländer tillsammans för knappt 30 procent av all invandring, vilket år 2006 hade ökat till drygt 40 procent, och toppåret 2016 till 55 procent. Figur 2 och 3 visar hur de fördelas på de typer av destinationer som illustreras i figur 1. Som framgår av figur 2 faller den största absoluta ökningen från flyktingländer först (2006) på regionala centra och sedan (2013–2016) på historiska småstäder. Men invandringen från flyktingländer till mindre orter och funktionell landsbygd blir också synlig i kurvorna mot slutet av perioden då några tusen personer om året hamnar där. Avseende invandringen från

Figur 2. Invandring från flyktingländer 1990-2017 fördelade på destinationstyper (VApO-regioner)

Källa: Databasen PLACE, Uppsala universitet

Figur 3. Invandring från utomnordiska EU-länder 1990-2017, fördelade på destinationstyper (VApO-regioner)

Källa: Databasen PLACE, Uppsala universitet

icke-nordiska EU-länder gör de minsta platserna ett ryck redan år 2006. Återstoden av invandringen (ej illustrerad) ökar måttligt över den studerade tidsperioden, men avsevärt mindre än från flykting- och EU-länder, och dess fördelning mellan typer av destinationer i Sverige förändras inte nämnvärt.

De olika destinationstyperna (typerna av VApO-regioner) inbegriper också direkta boendemiljöer av olika slag. De har också undersökts med syfte att ge en konkret bild av var invandrarna hamnar, och vilken omedelbar boendemiljö de tar ställning till att stanna i eller flytta från. Tabell 2 visar hur nya invandrare från flyktingländer till olika typer av destinationsregioner fördelas

Tabell 2. Destinationstyp och boendemiljö bland invandrare födda i flyktingländer anlända år 2012

Typ av VApO-region	Direkt boendemiljö			Totalt
	Tätorter ≥2000 inv.	Tätorter <2000 inv.	Ej tätort	
Storstäder	98%	1%	1%	100%
Regionala centra	94%	5%	1%	100%
Historiska småstäder	86%	12%	2%	100%
Industriorter	96%	4%	1%	100%
Övriga orter	92%	6%	2%	100%
Funktionell landsbygd	5%	84%	11%	100%
Totalt	89%	9%	2%	100%

Källa: Databasen PLACE, Uppsala universitet

mellan direkta boendemiljöer. Det visar sig att de allra flesta som hamnar i en destination centrerad kring en större ort också återfinns i en större ort. De vars destinationer hör till den funktionella landsbygden hittar vi oftast i någon mindre tätort, även om destinationerna utanför tätorter också tar emot en och annan.

Med Google StreetView kan man få konkreta bilder av de lantliga boendemiljöer som nya invandrare från flyktingländer har mötts av. En sådan övning visar att de inte hamnar i de röda stugor och gula mangårdsbyggnader som många förknippar med svensk landsbygd. De invandrare (förvisso ganska få) som återfinns utanför tätorter visar sig snarare bo i byggnader som ursprungligen inte har varit avsedda för permanentboende, till exempel ombyggda sanatorier och stugbyar. På adresser i de minsta tätorterna (<2 000 invånare) där de flesta invandrare bor, hittar man typiskt sett flerbostadshus från decennierna efter andra världskriget.

Även invandrare som är födda i EU-länder hamnar i hög grad i tätortsmiljöer, men som framgår av tabell 3 är den minoritet som återfinns bland åkrar och ängar avsevärt större än bland deras likar från flyktingländer. Dessa

Figur 4. Exempel på de vanligaste boendemiljöer som nya invandrare till funktionell landsbygd återfinns i.

Källa: Google Street View

Tabell 3. Destinationstyp och boendemiljö bland invandrare födda i icke-nordiska EU-länder anlända år 2012

Typ av VApO-region	Direkt boendemiljö			Totalt
	Tätorter ≥2000 inv.	Tätorter <2000 inv.	Ej tätort	
Storstäder	96%	2%	3%	100%
Regionala centra	85%	6%	9%	100%
Historiska småstäder	68%	12%	20%	100%
Industriorter	74%	9%	17%	100%
Övriga orter	67%	8%	25%	100%
Funktionell landsbygd	1%	44%	55%	100%
Totalt	84%	6%	10%	100%

Källa: Databasen PLACE, Uppsala universitet

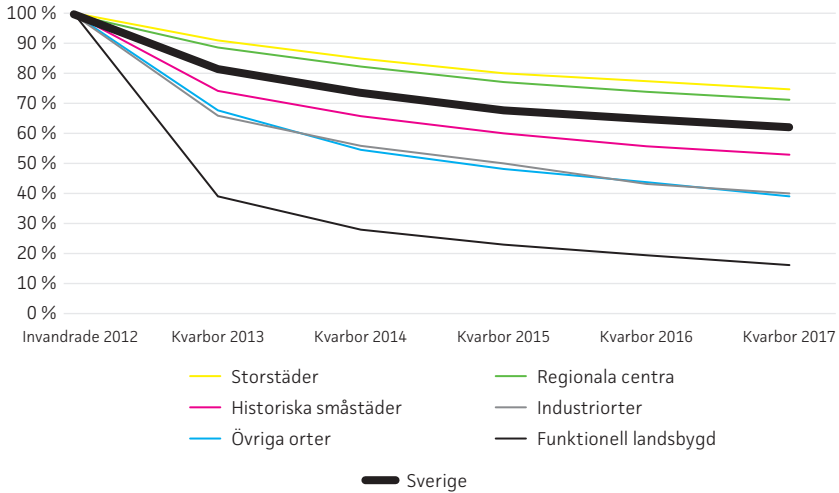
invandrare är inte lika rumsligt koncentrerade och det är därför svårare att identifiera typiska direkta boendemiljöer i exempelvis Google StreetView.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att invandrade från EU-länder, och – framför allt – från flyktingländer, svarar för lejonparten av 00-talets ökande invandring. Särskilt de som kommer från flyktingländer hamnar i högre grad än förr i de typer av VApO-regioner som inte har tagit emot så många invandrare tidigare. Här ingår olika slags direkta boendemiljöer, fast i synnerhet flyktinginvandrarna hamnar – med få undantag – i någon av bygdens tätorter, snarare än i de boendemiljöer (med gles bebyggelse och jord- eller skogsbruksmark) som det vardagsspråkliga begreppet ”landet” ibland refererar till. Till de mest typiska boendemiljöerna hör efterkrigsdecenniernas flerfamiljshus.

Stannar landsbygdens nya invandrare?

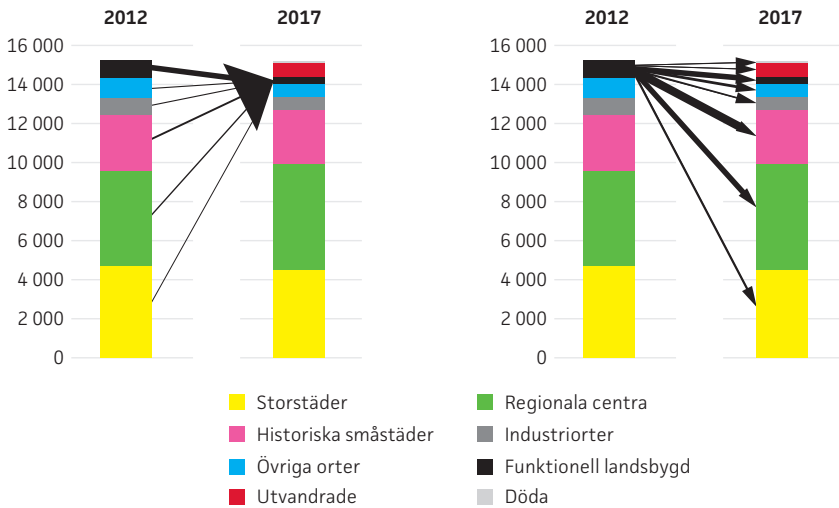
Då närmar vi oss studiens kärnfråga. Stannar de nya landsbygdsborna, födda i flyktingländer eller Europa, kvar i sina etableringsbygder? Reflekterar deras höga flyttbenägenheter (tabell 1) bara att de tar ett första steg i sina boendekarriärer, det vill säga flyttar till en ny bostad, men utan att lämna bygden, eller att de flyttar längre? Figurerna 5-6 och 8-9 illustrerar kvarboendet (i de VApO-regioner som illustreras av kartan i Figur 1) och omfördelningen bland dem som invandrade från de studerade länderna under år 2012. Den omfattande flyttbenägenhet bland nyligen anlända invandrare från flyktingländer som folkbokföringsregistret lät förstå (tabell 1), visar sig inte bara vara kortväga. Figur 5 visar att redan efter ett år har i genomsnitt 20 procent flyttat till en annan arbetsplatsregion, och efter fem år bor bara drygt 60 procent kvar. Skillnaderna mellan destinationstyperna är emellertid stora. Destinationer på den funktionella landsbygden förlorar i genomsnitt 60 procent av sina nya invånare under deras första år och efter fem år återstår endast 15 procent.

Figur 5. Kvarboende 2013-2017 bland invandrade från flyktingländer 2012, fördelade på destinationstyper (typer av VApO-regioner)

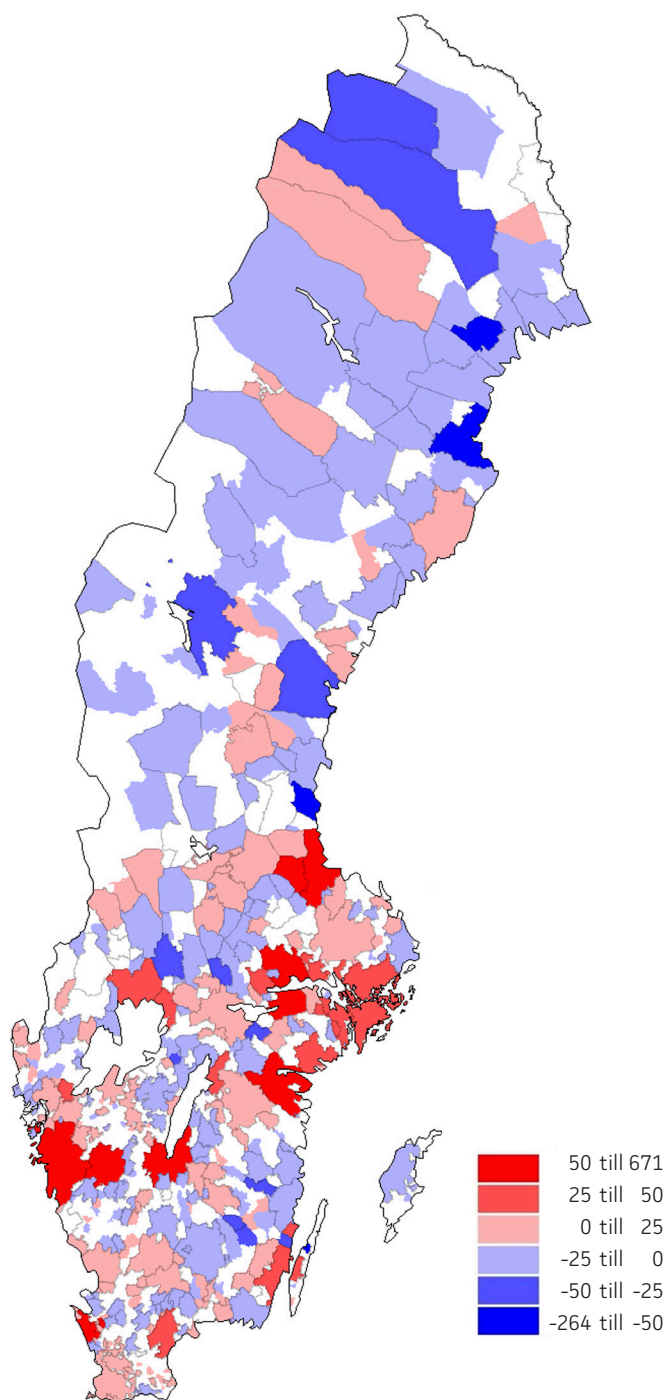

Källa: Databasen PLACE, Uppsala universitet

Figur 6. Omfördelning mellan destinationstyper (typer av VApO-regioner) 2012-2017, av invandrade från flyktingländer 2012, samt (pilar) nettoströmmar till och från den funktionella landsbygden

Källa: Databasen PLACE, Uppsala universitet

Figur 7. Omfördelningstal 2012-2017; invandrade 2012 från flyktingländer (Afghanistan, Eritrea, Irak, Somalia och Syrien)

Källa: Databasen PLACE, Uppsala universitet

VApO-regioner centrerade kring storstäder och regionala centra tappar ungefär 10 procent under det första året, och efter fem år bor 70–75 procent kvar.

Med detta resultat inställer sig frågan om var de många långväga vidareflyttarna (från flyktingländer) hamnar. Figur 6 ger svaret, men notera att det är nettoomfördelning mellan typer av VApO-regioner som illustreras (Antalen faktiska flyttlass är större). Om uppmärksamheten begränsas till staplarna kan man notera hur VApO-regioner centrerade kring regionala centra flyttar fram positionerna på bekostnad av den funktionella landsbygden (och andra mindre regioner). Pilarnas tjocklekar är proportionella mot storleken på nettoströmmarna av vidareflyttning till/från den funktionella landsbygden bland 2012 års invandrare från flyktingländer. Till de 156 personer, som var folkbokförda på den funktionella landsbygden såväl år 2012 som 2017, kan läggas ytterligare ett hundratal inflyttare som illustreras av tunna pilar (vänstra delen). Merparten av de 844 flyktinginvandrare som var folkbokförda på den funktionella landsbygden år 2012 har omfördelats, främst till VApO-regioner centrerade kring regionala centra och historiska småstäder (högra delen).

Figur 7 visar omfördelningen område för område. Som framgår är det inte bara VApO-regioner kring större städer som har omfördelningsvinster, men det är svårt att läsa in något systematiskt gemensamt drag hos de landsbygder som bryter det generella urbaniserande mönstret.

Som framgår av figur 8 är också invandrare från EU-länder en rörlig grupp. Endast 50–60 procent bor kvar i samma trakt efter fem år, men skillnaderna mellan regiontyperna är – i motsats till bland invandrare från flyktingländer – små.

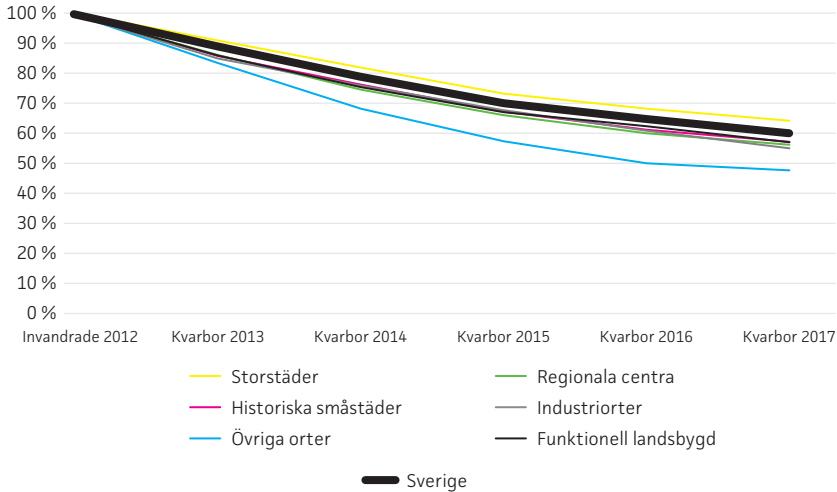
Figur 9, illustrerar EU-invandrarernas omfördelning. Stapelparen i sig reflekterar tydligast hur stora andelar EU-invandrare efter några år i Sverige lämnar landet. Det gäller i någon mån alla typer av VApO-regioner, men i synnerhet storstadsregionerna. Medan det låga kvarboendet (i den första destinationsregionen) bland invandrare från flyktingländer huvudsakligen beror på vidareflyttning inom Sverige, spelar alltså utrikes vidareflyttning en stor roll bland EU-invandrarerna. Pilarna, vars tjocklek visar omfattningen av nettoflyttning till/från funktionell landsbygd bland 2012 års EU-invandrare, indikerar ett balanserat flyttutbyte. Såväl in- som utflyttningen summerar netto till ungefär 200 personer. De tjocka pilarna representerar ungefär 800 personer som var folkbokförda på funktionell landsbygd såväl år 2012 som 2017.

Även om de nya invandrarna är mycket flyttbenägna under sina första år i Sverige, och i synnerhet den funktionella landsbygden och VApO-regioner centrerade kring mindre orter tappar merparten av sina ursprungliga flyktinginvandrare, återstår ett visst tillskott. Tabell 4 illustrerar hur stort det är i olika typer av VApO-regioner. Nästan alla invandrare från flyktingländer är kvar i Sverige efter fem år, medan var fjärde EU-invandrare har flyttat vidare (eller dött). Totalt sett innebär det en befolkningsökning motsvarande 0,3 procent.

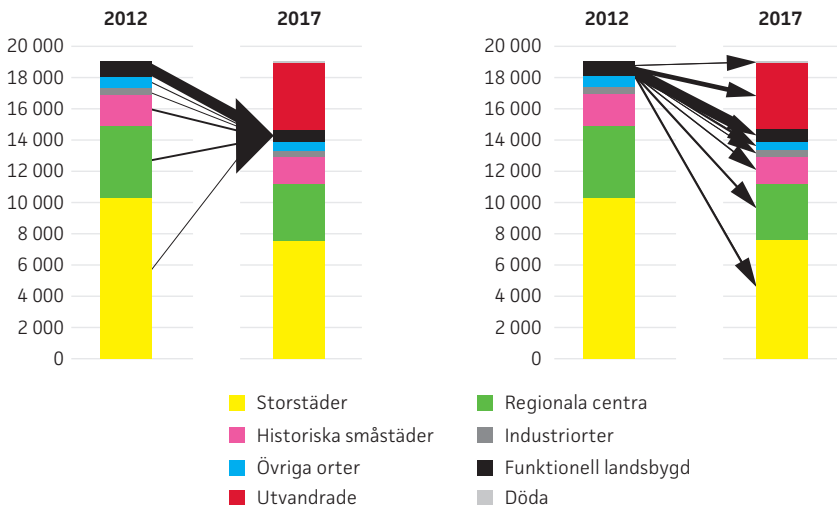
Sammantaget kommer storstadsregionerna bäst ut (+0,36 %) medan den funktionella landsbygden får det minsta befolkningstillskottet (+0,17 %). Men medan storstadsregionernas tätposition särskilt hänför sig till EU-invandringen förklaras den funktionella landsbygdens svaga utveckling mest av flyktinginvandrarnas benägenhet att vidareflytta.

Figur 8. Kvarboende i 2013-2017 bland invandrade från utomnordiska EU-länder 2012, fördelade på destinationstyper (typer av VApO-regioner)

Källa: Databasen PLACE, Uppsala universitet

Figur 9. Omfördelning mellan destinationstyper (typer av VApO-regioner) 2012-2017, av invandrade från utomnordiska EU-länder 2012, samt (pilar) nettoströmmar till och från funktionell landsbygd

Källa: Databasen PLACE, Uppsala universitet

Tabell 4. Befolkningstillskottet från 2012 års invandring från flykting- och EU-länder (utom Norden) efter fem år fördelat på typer av VApO-regioner

Typ av VApO-region	Från flyktingländer				Från EU-länder (utom Norden)		
	Invånare 2012	Invandrade 2012	Kvar i Sverige 2017	Inv kohortens relativa bef tillförsel 2017	Invandrade 2012	Kvar i Sverige 2017	Inv kohortens relativa bef tillförsel 2017
Storstäder	3 351 341	4 587	4 486	0,13%	10 292	7 615	0,23%
Regionala centra	2 955 751	4 897	5 450	0,18%	4 585	3 600	0,12%
Historiska småstäder	1 740 351	2 898	2 810	0,16%	2 045	1 707	0,10%
Industriorter	349 080	821	574	0,16%	447	403	0,12%
Övriga orter	554 344	1 084	765	0,14%	702	579	0,10%
funktionell landsbygd	604 602	844	254	0,04%	943	797	0,13%
<i>Totalt</i>	<i>9 555 469</i>	<i>15 131</i>	<i>14 339</i>	<i>0,15%</i>	<i>19 014</i>	<i>14 701</i>	<i>0,15%</i>

Källa: Databasen PLACE, Uppsala universitet

Sammanfattningsvis kvarstår intrycket från de folkbokföringsdata som refererades inledningsvis. Jämfört med andra invånare och invandrare är nyligen anlända från flyktingländer en flyttbenägen grupp, även om uppmärksamheten begränsas till flyttningar som är så långväga att flyttarna typiskt sett kan antas byta jobb (eller etableringsgrupp), och då rimligen måste sägas bidra till en annan VApO-regions befolkningsutveckling än de hade gjort om de hade bott kvar. Fördelat på destinationstyper kan man säga att den andel som bor kvar efter några år i Sverige minskar med storleken på typen av VApO-region. De sammantagna resultaten av befolkningsomfördelningen under invandrarnas fem första år i Sverige drar åt samma håll, även om det visar sig att VApO-regioner kring regionala centra, snarare än storstadsregioner, tydligast framstår som ”vinnare”.

Observationen att EU-invandrarna är mindre benägna att flytta vidare inom Sverige kvarstår också från det inledande ögonkastet i folkbokföringen. Denna grupp skiljer sig från flyktinginvandrarna också genom att skillnaderna mellan typerna av VApO-regioner är mindre, och genom att över 20 procent har lämnat Sverige (eller dött) fem år efter att de anlände.

Benägenheten att bo kvar och de nya invandrarnas attribut

Tabell 5 sammanfattar resultaten av en regressionsanalys där kvarboende bland nyligen anlända från flyktingländer till en VApO-region har jämförts med de som flyttar vidare. Till grund för beräkningarna ligger data om invandrade 2012, 2013 och 2014 och i vilken VApO-region de var folkbokförda den 31/12 invandringsåret, samt två år senare. Notera att en flyttning inte nödvändigtvis innebär att man byter *typ* av VApO-region, utan bara att man byter VApO-region. Egenförsörjning har operationaliserats som att merparten av den

Tabell 5. Resultat av binära logistiska regressionsmodeller av kvarboende (efter två år) på olika typer av destinationer bland invandrare från flyktingländer^a åren 2012, 2013 och 2014, oddskvoter

	Modell 1 Destination: storstad	Modell 2 Destination: Regionala centra	Modell 3 Destination: Historiska småstad	Modell 4 Destination: Industriort	Modell 5 Destination: Övriga orter r	Modell 6 Dest: Funktionell landsbygd
Kön (ref = Kvinna)						
<i>Man</i>	0,70 [‡]	0,77 [‡]	0,84 [‡]	0,75 [‡]	0,89*	0,87*
Ålder (ref = 25–44)						
<i>17–24</i>	1,32 [‡]	1,22 [‡]	1,23 [‡]	1,33 [‡]	1,67 [‡]	1,20 [†]
<i>45–64</i>	1,07	1,43 [‡]	1,33 [‡]	1,29 [‡]	1,48 [‡]	1,09
<i>65–</i>	1,48 [†]	2,95 [‡]	1,45*	5,46 [‡]	1,49	1,63
Högsta utbildningsnivå (ref = gymnasial)						
<i>grundskola</i>	1,03	1,12 [†]	1,11 [†]	1,24 [‡]	1,23 [‡]	1,29 [‡]
<i>postgymnasial</i>	0,85 [†]	0,90*	0,87 [‡]	0,82 [†]	0,90	0,69 [‡]
Egenförsörjning (ref = nej)						
<i>Ja</i>	1,64 [‡]	1,40 [‡]	1,29 [‡]	1,90 [‡]	1,90 [‡]	1,82 [‡]
Familj (ref = ensamstående utan barn)						
<i>Par utan barn</i>	1,49 [‡]	1,70 [‡]	1,52 [‡]	1,08	1,36 [†]	1,03
<i>Ensamst med barn</i>	1,16	1,26 [‡]	1,56 [‡]	1,71 [‡]	1,89 [‡]	1,50 [‡]
<i>Par med barn</i>	1,30 [‡]	1,77 [‡]	1,93 [‡]	1,88 [‡]	2,26 [‡]	1,46 [‡]
Konstant	4,86 [‡]	2,80 [‡]	1,38 [‡]	0,88	0,46 [‡]	0,28 [‡]
n	13 439	18 689	14 638	3 596	4 738	4 625
Nagelkerke R²	0,022	0,034	0,040	0,048	0,076	0,043

* p < 0,10; † p < 0,05; ‡ p < 0,01. a: Afghanistan, Eritrea, Irak, Somalia och Syrien

Källa: Databasen PLACE, Uppsala universitet

disponibla inkomsten hänför sig till förvärvsersättning (dvs. arbetsinkomster inklusive förmåner avhängiga dessa inkomster). I övrigt torde variablerna vara självförklarande.

I flertalet fall tycks någon form av familj, egen försörjning, låg utbildningsnivå, att vara väldigt ung vuxen eller äldre öka sannolikheten att bo kvar i sin VApO-region, medan attributen man och postgymnasial utbildning minskar den. Till stora delar liknar detta de mönster som flyttbenägenheten generellt brukar visa, men nyligen anlända flyktingar avviker avseende skillnaderna mellan könen (som brukar vara obetydliga) och rörande unga vuxna (som i allmänhet brukar minska sannolikheten att en person bor kvar på en plats).

Attributet egenförsörjning ser ut att vara särskilt betydelsefullt på den funktionella landsbygden (och i de minsta VApO-regionerna). Också utbildningsattributen ser ut att vara viktigare där än annorstädes.

Diskussion

De subgrupper av invandrare som har varit stadda i tillväxt under 2000-talets första decennier (från EU-länder utom Norden och från flyktingländer) har i högre grad än tidigare hamnat på Sveriges landsbygd och i mindre regioner. Fast invandrare har en hög flyttbenägenhet under sina första år i Sverige. Den funktionella landsbygden tenderar att i högst grad av alla regioner tappa invånare på flyttkarusellen, i synnerhet invånare med härkomst flyktingländer. Storstadsregionerna kommer bäst ut, med invandrare från EU-länder (utom Norden) som huvudsaklig källa.

Beträffande benägenheten att alls bo kvar, och resultaten av omflyttningen, ansluter sig alltså resultaten ovan till de studier som landat i mer skeptiska hållningar till huruvida utspridningen av invandring under 2000-talets första decennier är på väg att vända den svenska landsbygdens avfolkning. Följaktligen liknar resultaten också de som tidigare har kunnat konstateras i kölvattnet av Hela Sverige-strategin 1985–1994.

Bland invandrare från EU-länder (utanför Norden) finns alltså en grupp som lämnar Sverige inom några år. Bortsett från dem är EU-invandrarna inte så benägna att vidareflytta från sin ankomstregion, oavsett vilket slags region det är, och den nettoomfördelning av befolkning mellan regioner som flyttningen ger upphov till är balanserad. Nyligen anlända, födda i flyktingländer, vidareflyttar däremot inom Sverige i hög grad från alla typer av VApO-regioner, men i synnerhet från den funktionella landsbygden, och omflyttningsskarusellen i sin helhet är till denna regiontyps nackdel. På den funktionella landsbygden uppgår de, i en kohort nyligen anlända invandrare födda i flyktingländer, efter fem år bara till en tredjedel av ursprungsantalet. Skillnaden mellan de två födelselandsgrupperna kan kanske delvis förklaras med olikheterna i de direkta boendemiljöer de hamnar i på den funktionella landsbygden. Medan de som är födda i EU-länder återfinns på den egentliga landsbygden (i hus det finns anledning att tro att de själva har valt), har de som är födda i flyktingländer ofta *blivit placerade i flerbostadshus* uppförda under efterkrigsdecennierna inom ramen för rådande lagstiftning.

Förutom att resultaten bäddar för skepticism till bedömningen att landsbygdens avfolkning skulle ha brutits reser flyktinginvandrarnas höga benägenhet att vidareflytta frågor kring etableringsinsatsernas förutsättningar att fungera. Den kvalitativa litteraturen om hur integrationen fungerar nämner ibland de nyligen anländas självinitierade vidareflyttning från landsbygdsdestinationer, eller hur myndigheterna ”flyttar omkring” asylsökande (t.ex. Arora-Jonsson

& Larsson 2021). Mottagarkommunernas besvikelse kommer också till uttryck (t.ex. hos Benerdal 2021; Rosvall m.fl. 2022), men det saknas en bredare diskussion om hur invandrarnas intensiva flyttande under de första åren i Sverige (oavsett om det är egeninitierat eller inte) påverkar deras förutsättningar att integreras.

Sett till vilka attribut som ökar benägenhet bland nyligen anlända (flyktingar) som har hamnat på den funktionella landsbygden att bo kvar, överensstämmer resultaten i stora drag med tidigare studier (trots att de alltså har haft andra operationaliseringar av både landsbygd och att flytta). Den viktigaste faktorn förefaller vara att ha egen försörjning, och i just detta avseende skiljer sig nog Sveriges lantliga "new immigrant destinations" från andra länders. Attributet att ha någon slags familj har också ett positivt samband med benägenheten att bo kvar på landsbygden. Ingen av faktorerna är unik för invandrare, och är således knappast särskilt överraskande.

Då återstår frågan om hur några studier nyligen, jämfört med denna undersökning, har kommit till helt motsatta slutsatser rörande de till landsbygden nyligen anländas benägenhet att bo kvar där (t.ex. Vogiazides & Mondani 2020; Haandrikman m.fl. 2023). Studierna skiljer sig åt i fråga om bland annat metoder, operationaliseringar av studerade populationer, och exakt vilka tidsperioder som undersöks. Naturligtvis påverkar det resultaten, men jag tror att huvudförklaringen till våra motstridiga slutsatser ligger i olika sätt att operationalisera innebörderna i nyckelbegreppen bo kvar/flytta vidare i allmänhet och bo kvar på/flytta vidare från landsbygden i synnerhet. Ovan refererade studier utgår från LA-indelningen och 2017 års version av SKL:s (numera SKR) kommungruppsindelning. Låt oss därför granska dessa operationaliseringar av stad och land samt innebörden i *att flytta*, i sken av såväl de uttalade avsikterna bakom dessa geografiska indelningar, som de sätt de är konstruerade på.

LA-indelningen konstruerades för snart 35 år sedan med syfte "att skapa referensytor som är lämpliga vid studier och jämförelser av bland annat arbetsmarknadens funktionssätt mellan olika typer av regioner" (SCB 1991). Indelningens skapare var medvetna om att konstruktionsmetoden ledde till att vissa geografiska områden "uppenbarligen i strikt mening förs till 'fel' lokal arbetsmarknad" (SCB 1991) och de stipulerade kriterierna motiveras med att de ledde till ett resultat "som i stort överensstämmer med den allmänna uppfattningen om hur landets indelning i lokala arbetsmarknader bör se ut" (SCB 1991). Exakt var och hur gränserna mellan områdena dras tillmättes ingen större vikt. Givet det tilltänkta användningsområdet är tillvägagångssättet mindre problematiskt, men vid en flyttstudie där gränserna definierar själva det fenomen som undersöks, kan man argumentera för att det leder till orimliga implicita antaganden. Den som till exempel flyttar 15–20 mil från Karlholmsbruk i Norduppland till Stockholm eller till och med Trosa, eller 25 mil från östra till västra Jämtland, har i LA-hänseende bara bytt bostad inom en

och samma geografiska enhet, och operationaliseras alltså som "kvarboende" i en flyttstudie baserad på denna indelning.

Också SKL:s kommungruppsindelning är skapad för andra ändamål är flyttstudier; "[k]riterierna bygger på antaganden om vilka faktorer som har betydelse för en kommuns utvecklingsförutsättningar vad gäller boende och näringsliv" (SKL 2016:9). I det perspektivet är det relevant att åtskilja till exempel kommuner centrerade kring en större stad från landsbygdskommuner, men det innebär ju inte att det finns skäl att tillskriva en *flyttning* mellan exempelvis Leksand (landsbygdskommun) och Borlänge (större stad) större betydelse än en flyttning mellan Leksand och Pajala (som bägge är landsbygdskommuner). Förutom att det är oklart vad kommunala utvecklingsförutsättningar har för relevans för att analysera flyttningar, förefaller kriterierna för indelningen godtyckligt specificerade. Som en följd klassificeras många kommuner som vanligtvis brukar ses som hyggligt stora städer i ett svenskt perspektiv (t.ex. Kristianstad, Kalmar, Skövde, Nyköping och Falun) som "landsbygd", medan bland andra kommunerna Örkelljunga, Tranemo, Gagnef, Ockelbo och Krokom klassificeras som "större stad".

Både LA-indelningen och SKL:s kommungruppsindelning är alltså utvecklade med helt andra avsikter än att studera flyttning. Det finns inga skäl att tro att de är relevanta för vare sig flyttarnas själva livsföringar eller beslut om var de ska bo, leva, och arbeta. De flesta känner troligen inte ens till dem. Dessutom är Sveriges nuvarande kommunindelning (som bägge indelningarna bygger på) illa lämpad för en analytisk åtskillnad av stad och land. Den bygger nämligen på Walter Christallers centralortsteori som innebär att varje funktionellt geografiskt område består av en centralort och dess omland (dvs. både stad och land).

Sammanfattningsvis visar studien att 2000-talets invandring visserligen förde många nya invånare till Sveriges landsbygder. Fast invandrare är benägna att flytta vidare under sina första år i Sverige. I synnerhet landsbygdsdestinerade invandrare födda i flyktingländer har således lämnat sina ursprungliga bosättningsorter. Att ha någon typ av förankring (t.ex. jobb och/eller familj) minskar dock benägenheten att flytta vidare (särskilt från landsbygden). För att återknyta till studiens syften finns, för det första, skäl att undersöka vidare och diskutera hur förutsättningarna för integration påverkas av den höga flyttbenägenheten. För det andra kan det konstateras att förhoppningarna om att invandringsvågen i början av 2000-talet skulle bryta landsbygdens avfolkning inte har infriats.

Referenser

- Andersson, Roger, 2003. *Settlement dispersal of immigrants and refugees in Europe: Policy and outcomes*, s. 1-49. Vancouver: Vancouver Centre of Excellence.
- Arora-Jonsson, Seema, 2017. "Development and integration at a crossroads: Culture, race and ethnicity in rural Sweden", *Environment and planning A* 49(7), s. 1594-1612.
- Arora-Jonsson, Seema & Larsson, Oscar, 2021. "Lives in limbo: Migrant integration and rural governance in Sweden", *Journal of Rural Studies* 82, s. 19-28.
- Benerdal, Malin, 2021. "Tailored workplace education for immigrants in Rural Sweden: working with resources and deficits", *Journal of Education and Work* 34(2), s. 170-182.
- Borevi, Karin & Myrberg, Gunnar, 2010. "Välfärdsstaten och de nyanlända: en flyktingplaceringspolitisk probleminventering", *MIM Working Papers Series* No 10:3.
- Borgegård, Lars-Erik, Håkansson, Johan & Müller, Dieter K., 1996. "The changing residential patterns of immigrants—the case of Sweden 1973-1992", *Finnish Yearbook of Population Research* 33, s. 173-183.
- Carlbaum, Sara, 2022. "Refugee women's establishment in the rural north of Sweden: cultural capital in meeting local labour market needs", *Journal of Ethnic and Migration Studies* 48(5), s. 1210-1227.
- Carson, Doris A. & Carson, Dean B., 2018. "International lifestyle immigrants and their contributions to rural tourism innovation: Experiences from Sweden's far north", *Journal of Rural Studies* 64, s. 230-240.
- Cvetkovic, Anita, 2009. "The integration of immigrants in northern Sweden: A case study of the municipality of Strömsund", *International Migration* 47(1), s. 101-131.
- Edin, Per-Anders, Fredriksson, Peter & Åslund, Olof, 2004. "Settlement policies and the economic success of immigrants", *Journal of Population Economics* 17, s. 133-155.
- Ekberg, Jan, 1976. "Factors influencing the choice of location of immigrants to Sweden", *Economy and History* 19(2), s. 98-116.
- Enequist, Gerd, 1957. "Tätorternas och landsbygdens näringstyper", s. 59-60 i *Atlas över Sverige*. Stockholm: Generalstabens litografiska anstalts förlag.
- Glesbyggsverket, 2008. *Landsbyggsdefinitioner i Sverige och andra länder*.
- Haandrikman, Karen, Hedberg, Charlotta & Chihaya, Guilherme K., 2023. "New immigration destinations in Sweden: Migrant residential trajectories intersecting rural areas", *Sociologia Ruralis* 64, s. 280-306.
- Haberfeld, Yitchak, Birgier, Debora P., Lundh, Christer & Elldér, Erik, 2019. "Selectivity and internal migration: a study of refugees' dispersal policy in Sweden", *Frontiers in Sociology* 4(66).
- Hedberg, Charlotta, Forsberg, Gunnel & Najib, Ali, 2012. "When the world goes rural: Transnational potentials of international migration in rural Swedish labour markets", s. 125-142 i Hedberg, Charlotta & do Carmo, Renato M. (red.), *Translocal Ruralism*. Dordrecht: Springer.
- Hedberg, Charlotta & Haandrikman, Karen, 2014. "Repopulation of the Swedish countryside: Globalisation by international migration", *Journal of Rural Studies* 34, s. 128-138.
- Hedlund, Martin, Carson, Doris A., Eimermann, Marco & Lundmark, Linda, 2017. "Repopulating and revitalising rural Sweden? Re-examining immigration as a solution to rural decline", *The Geographical Journal* 183(4), s. 400-413.

- Herlitz, Ulla, 1999. "Bygdens organisering", s. 381-423 i Amnå, Erik (red.), *Civilsamhället*. Demokratiutredningens forskarvolym VIII, SOU 1999:84.
- Herrting, Nils & Urban, Susanne, 2020. "Utsatta bostadsområden och områdesorienterad politik: problembilder, målsättningar och implementeringsstrategier i det svenska fallet", *Samfundsökonomien* 2020(3), s. 79-90.
- Hudson, Christine, Giritli-Nygren, Katarina, Jarnkvist, Karin, Sandberg, Linda & Schmauch, Ulrika, 2022. "Ruralt flyktingmottagande – En (ny) strategi för mindre kommuners överlevnad?", *Umeå working papers in political science* 2022:1.
- Hudson, Christine & Sandberg, Linda, 2021. "Contested hope for the future-Rural refugee reception as municipal survival?", *Journal of Rural Studies* 82, s. 121-129.
- Kalantaryan, Sona, Scipioni, Marco, Natale, Fabrizio & Alessandrini, Alfredo, 2021. "Immigration and integration in rural areas and the agricultural sector: An EU perspective", *Journal of Rural Studies* 88, s. 462-472.
- Kandel, William & Cromartie, John, 2004. *New patterns of Hispanic settlement in rural America* (No. 99). US Department Agriculture, Economic Research Service.
- Khaef, Samaneh & Haandrikman, Karen, 2024. "The initial residential patterns of immigrants across the urban hierarchy in Sweden: the role of educational attainment", *Tijdschrift voor economische en sociale geografie* 115(3), s. 366-383.
- Openshaw, Stan, 1984. "The modifiable areal unit problem", *Catmog* (38). Norwich: Geo Books.
- Rauhut, Daniel & Johansson, Mats, 2010. "Regional settlement patterns for 10 immigrant groups in Sweden 1975-2005", *Finnish Journal of Ethnicity & Migration* 5(1), s. 19-28.
- Rephann, Terance J. & Vencatasawmy, Coomaren P., 2000. "Determinants of the spatial mobility of immigrants: Evidence from Sweden", *Review of Regional Studies* 30(2), s. 189-213.
- Rosvall, Per-Åke, Carlbaum, Sara & Benerdal, Malin, 2022. "Globalisation in Swedish rural areas: organisation of adult education and transitions to work for immigrants in times of depopulation", *Globalisation, Societies and Education* 20(5), s. 718-730.
- Rye, Johan F. & Slettebak, Marie. H., 2020. "The new geography of labour migration: EU11 migrants in rural Norway", *Journal of Rural Studies* 75, s. 125-131.
- Similä, Matti, 1992. *Det lokala flyktingmottagandet: konflikter och roller*. Centrum för forskning om internationell migration och etniska relationer (CEIFO).
- SOU 2003:75. *Etablering i Sverige – Möjligheter och ansvar för individ och samhälle*. Stockholm: Fritzes.
- Statistiska centralbyrån, 2016. *Integration – flyktingars flyttmönster i Sverige*. Integration: Rapport 10.
- Statistiska centralbyrån, 2014. *Migrationsstatistik i Sverige – nuläge, behov och förslag till förbättringar*.
- Statistiska centralbyrån, 2011. *Omräknad statistik avseende Grund för bosättning*. PM 2011-05-19.
- Statistiska centralbyrån, 1991. *Information om arbetsmarknaden 1991:7*.
- Sveriges kommuner och landsting, 2016. *Kommungruppsindelning 2017*. Omarbetning av Sveriges Kommuner och Landstings kommungruppsindelning.
- Søholt, Susanne, Stenbacka, Susanne & Nørgaard, Helle, 2018, "Conditioned receptiveness: Nordic rural elite perceptions of immigrant contributions to local resilience", *Journal of Rural Studies* 64, s. 220-229.

- Wang, Qingfang & Pandit, Kavita, 2003. "The Emergence of Ethnic Niches in New Immigrant Destinations: An Examination of Atlanta's Labor Market, 1980-1990", *Southeastern Geographer* 43(2), s. 159-180.
- Vásquez, Manuel A., Seales, Chad E. & Marquardt, Marie F., 2008. "New latino destinations", s. 19-35 i Rodríguez, Havidán, Sáenz, Rogelio, Menjívar, Cecilia (red.), *Latinas/os in the United States: Changing the face of América*. Boston, MA: Springer US.
- Vedder, Richard K., Gallaway, Lowell E. & Rydén, Rune, 1976. "Geographic migration within Sweden, 1952-1966", *Economy and History* 19(1), s. 3-26.
- Vedder, Richard K., Ryden, Rune & Gallaway, Lowell E., 1972. "Location decisions of recent immigrants to Sweden", *Economy and History* 15(1), s. 112-126.
- Vogiazides, Louisa & Mondani, Hernan, 2021. "Geographical trajectories of refugees in Sweden: Uncovering patterns and drivers of inter-regional (im) mobility", *Journal of Refugee Studies* 34(3), s. 3065-3090.
- Åslund, Olof, 2000. *Immigrant settlement policies and subsequent migration*. Working Paper No. 2000: 23. Uppsala: Nationalekonomiska institutionen.
- Åslund, Olof, 2005. "Now and forever? Initial and subsequent location choices of immigrants", *Regional Science and Urban Economics* 35(2), s. 141-165.
- Östh, John, Malmberg, Bo & Andersson, Eva K., 2014. "Analysing segregation using individualised neighbourhoods", s. 135-162 i Lloyd, Christopher D., Shuttleworth, Ian G. & Wong, David W. (red.), *Socio-spatial segregation: Concepts, processes and outcomes*. Bristol: Bristol University Press.